

ZAHTJEV ZA DAVANJE SAGLASNOSTI ZA POPUNU RADNIH MJESTA KOJA NIJESU PREDVIĐENA KADROVSKIM PLANOM ZA 2026.GODINU U CILJU ISPUNJENJA ZAVRŠNIH MJERILA U OKVIRU PREGOVARAČKOG POGLAVLJA 12 – BEZBJEDNOST HRANE, VETERINARSTVO I FITOSANITARNI NADZOR

Poglavlje 12 obuhvata tri ključne oblasti: bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor. EU insistira na integrisanom pristupu „od farme do trpeze“, koji zahtijeva nadzor kroz cijeli lanac – od primarne proizvodnje preko prerade i distribucije do krajnjeg potrošača. U okviru ovog poglavlja Crna Gora mora:

- **Uskladiti zakonodavstvo i ojačati administrativne kapacitete** kako bi osigurala efikasnu primjenu propisa.
- **Uspostaviti nacionalni program** za modernizaciju objekata za proizvode životinjskog porijekla i nusproizvoda (uključujući sektor mlijeka).
- **Obezbijediti sistem službenih kontrola** usklađen sa EU, uključujući njegovo finansiranje i upravljanje.
- **Razviti administrativne strukture** (posebno za kontrole bezbjednosti hrane) i dokazati da će imati kapacitet da implementira i primijeni kompletnu pravnu tekovinu EU.

Ove obaveze nisu samo formalne. Evropska komisija naglašava da je ispunjenje mjerila složen proces i zahtijeva značajne finansijske resurse. Zato je dobro razumjeti da su ljudi, strukture i sistemi ključni za uspjeh.

Da bi se ove obaveze ispunile, potrebno je da Uprava ima dovoljan broj kvalifikovanih ljudi. Akcioni plan i pripadajuće tabele otkrivaju ozbiljan deficit kadra u svim ključnim sektorima. Sljedeća tabela prikazuje trenutno stanje i plan popune:

Sektor	Zaposleni	Nedostaje	Plan 2026	Zapošljavanja	Plan 2027	Zapošljavanja
Bezbjednost hrane	22	45	9		9	
Veterina	25	43	9		8	
Fitosanitarni nadzor	28	35	6		7	
Organska proizvodnja	0	4	1		1	
Služba za pravne i opšte poslove	6	12	0		3	
Služba za finansije i javne nabavke	3	1	0		1	
Služba za upravljanje ljudskim resursima	2	2	0		1	
Odjeljenje za unutrašnju reviziju službenih kontrola	1	4	1		1	

Brojke jasno pokazuju da Uprava trenutno raspolaže sa značajno manjim brojem zaposlenih od onog koji je potreban za puno i efikasno izvršavanje obaveza iz Poglavlja 12. To znači da je teret sprovođenja službenih kontrola, pripreme izvještaja, praćenja EU zahtjeva, učešća u obukama i svakodnevnog inspeksijskog rada trenutno na ograničenom broju zaposlenih, zbog

čega postoji realan rizik da se dio obaveza ne može sprovesti u potrebnom obimu, kvalitetu i dinamici.

Posebno treba imati u vidu da su EU i međunarodni partneri već obezbijedili značajan broj obuka kroz pretpristupne programe i specijalizovane treninge, uključujući obuke na kojima učestvuju i inspektori iz država članica EU. Međutim, zbog ograničenog broja postojećih inspektora, Uprava nije u mogućnosti da uputi dovoljan broj zaposlenih na ove obuke, jer bi njihovo odsustvo ugrozilo redovan inspekcijski rad i sprovođenje službenih kontrola na terenu. Time se gubi prilika da se već dostupna podrška EU i međunarodnih partnera iskoristi u punom kapacitetu.

Dodatni problem predstavlja struktura postojećeg kadra. Određeni broj zaposlenih nalazi se u godinama pred penziju, dok dio službenika ne posjeduje dovoljan nivo znanja engleskog jezika, što ograničava njihovo učešće u specijalizovanim obukama, direktnoj komunikaciji sa EU institucijama, korišćenju stručnih materijala i praktičnoj primjeni pojedinih EU procedura i informacionih sistema. Zbog toga je neophodno blagovremeno obezbijediti novi kadar koji će imati dovoljno vremena da prođe obuke, stekne praktično iskustvo i postepeno preuzme dio poslova od postojećih zaposlenih.

Ukoliko se zapošljavanje planirano za 2027. godinu ne pokrene već tokom 2026. godine, postoji realan rizik da novozaposleni neće biti primljeni, obučeni i operativno uključeni u sistem na vrijeme. To bi značilo da bi Uprava i u ključnom periodu za ispunjavanje završnih obaveza iz Poglavlja 12 ostala sa nedovoljnim brojem obučених ljudi, što može ugroziti dinamiku sprovođenja službenih kontrola, realizaciju planova obuka, izvještavanje prema Evropskoj komisiji i ukupnu spremnost Crne Gore da dokaže da ima funkcionalan i održiv sistem u skladu sa zahtjevima EU.

Svaki sektor ima opsežne i složene zadatke koje ne može da obavlja bez dodatnog kadra i stručnosti:

- **Sektor bezbjednosti hrane** mora da nadzire higijenu hrane, etikete, marketing, aditive, kontaminante i hranu za životinje, te klasifikuje objekte u skladu sa EU standardima.
- **Veterinarski sektor** je zadužen za identifikaciju i registraciju životinja, suzbijanje bolesti (poput bjesnila, afričke svinjske kuge i avijarnih bolesti), kontrolu trgovine životinjama i primjenu propisa o dobrobiti životinja.
- **Fitosanitarni sektor** prati zdravlje bilja, izdaje fitosanitarne certifikate, primjenjuje pravila o pesticidima i sprječava širenje štetnih organizama.

U izvještaju Evropske komisije za 2024. godinu navodi se da Crna Gora mora ojačati administrativne, inspekcijske i infrastrukturne kapacitete, završiti usklađivanje zakonodavstva o službenim kontrolama i uspostaviti robusne programe nadzora zaraznih bolesti. Izvještaj iz 2025. naglašava da je napredak u zapošljavanju bio ograničen i da je potrebno osigurati nova zapošljavanja u svim sektorima, uz intenzivnu obuku. Ove preporuke potvrđuju da se postojeći broj zaposlenih ne može nositi sa predstojećim zadacima.

Akcioni plan predviđa opsežan program obuka koji uključuje savladavanje EU zakonodavstva, rizik-baziranog pristupa, digitalnih sistema (TRACES NT, RASFF), uzorkovanja i laboratorijskih metoda. Radi se o specijalizovanim znanjima za koja nije dovoljno samo popuniti radno mjesto; potrebno je vrijeme da se stekne praksa. Plan obuka se sprovodi tokom 2026–2028. godine, pa je logično da novi ljudi budu primljeni u 2026. kako bi do 2027. stekli potrebnu kompetenciju. Ako zapošljavanje počne tek u 2027., sistem službenih kontrola neće imati stručan kadar kada bude trebalo da radi punim kapacitetom.

Odlaganje popune radnih mjesta nosi ozbiljne posljedice:

- **Zatvaranje poglavlja:** Bez dokazivog administrativnog kapaciteta, Poglavlje 12 se neće zatvoriti, što odgađa cjelokupan proces pristupanja.
- **Rizik za domace trziste, izvoz i reputaciju :** EU kao i zemlje regiona koje napreduju u postupku pridruživanja primaju proizvode životinjskog porijekla samo iz zemalja sa pouzdanim kontrolnim sistemima i odobrenim objektima sa liste EU; u slučaju neusklađenosti pošiljke se odbijaju, a ponovljeni propusti mogu dovesti do suspenzije uvoza. DODATI RECENICU
- **Zdravstveni i ekonomski rizici:** Nedostatak kadra onemogućava pravovremenu reakciju na bolesti biljaka i životinja što se može reflektovati na zdravlje ljudi i bezbj prehranbenog sistema u CG i širenje štetnih organizama bilja, što može uzrokovati velike ekonomske štete i narušiti javno zdravlje. KORIGIVATI
- **Budžetski izazovi:** Iako Ministarstvo finansija može dati negativno mišljenje zbog troškova, odlaganje može uzrokovati veće gubitke – gubitak pristupa EU fondovima, smanjenje izvoza, troškove saniranja epidemija i kašnjenje pristupnih rokova.

Dodatno, pokretanje procedura tokom 2026. godine ne mora nužno značiti i stvaranje dodatnog finansijskog opterećenja u budžetu za 2026. godinu. **Oglasi za radna mjesta koja su planirana za 2027. godinu mogli bi biti raspisani krajem 2026. godine, dok bi stvarna realizacija zapošljavanja, donošenje rješenja o zasnivanju radnog odnosa i finansijski efekat tih zapošljavanja svakako nastupili u 2027. godini. Na taj način bi se poštovala budžetska dinamika i planiranje sredstava za 2027. godinu, dok bi se istovremeno Evropskoj komisiji moglo dokazati da je Crna Gora blagovremeno pokrenula konkretne korake za popunu deficitarnih radnih mjesta i jačanje administrativnih kapaciteta.**

Ovakav pristup je naročito važan jer bi se već samim raspisivanjem oglasa krajem 2026. godine pokazala ozbiljnost namjere i kontinuitet u sprovođenju Akcionog plana, bez čekanja da izborna 2027. godina dodatno uspori administrativne procedure. Time bi se smanjio rizik da se konkursi, selekcija kandidata, donošenje rješenja i početak obuka prolongiraju za drugu polovinu 2027. godine ili kasnije, kada bi već bilo prekasno da novo osoblje bude funkcionalno uključeno u sistem službenih kontrola.